

RADNI LISTOVI ZA UČENJE GEOGRAFIJE

5. RAZRED

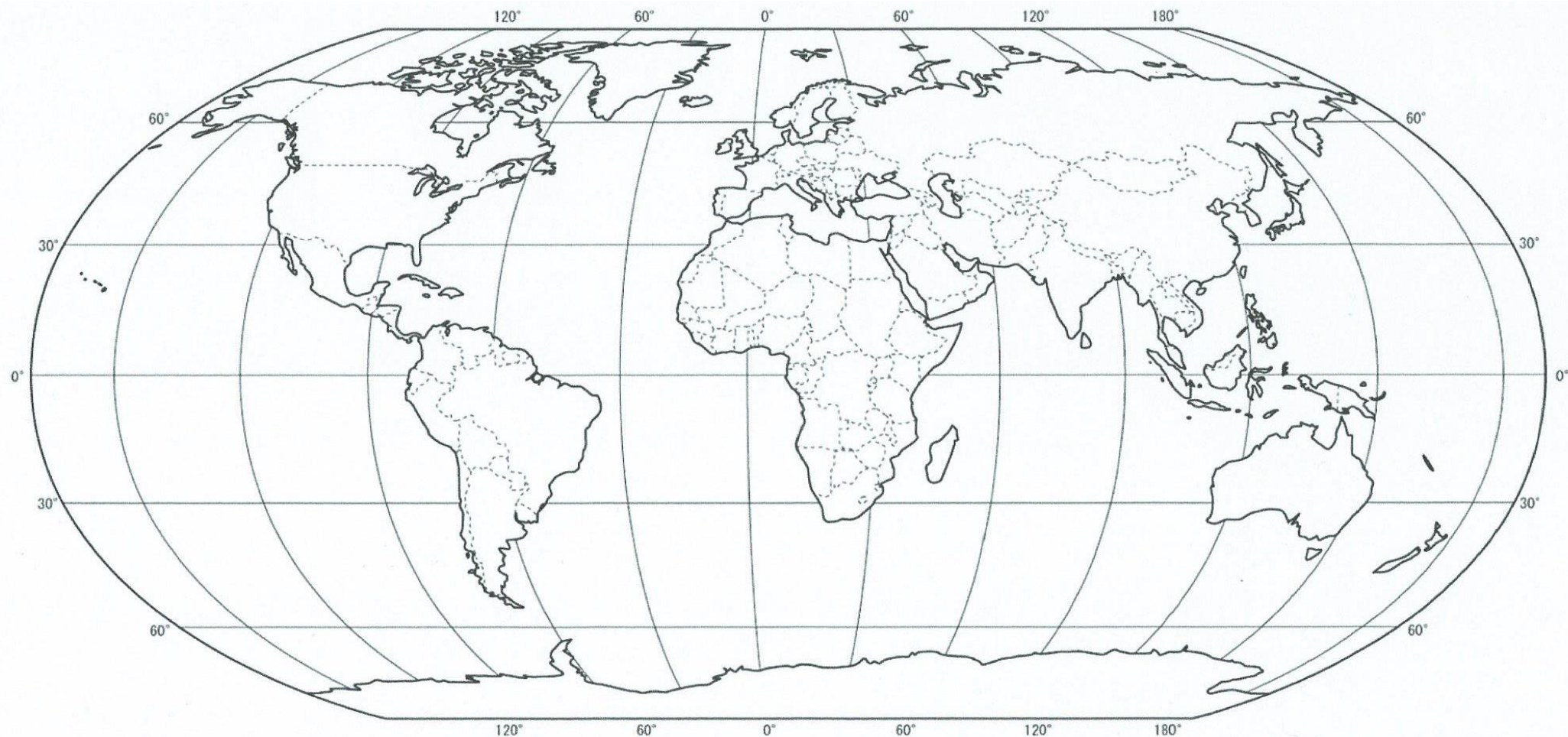
Radni listovi u ovoj zbirci prate nastavne sadržaje udžbenika i radne bilježnice za geografiju u 5. razredu Gea izdavačke kuće Školska knjiga autora D. Orešića, I. Tišme, R. Vuk, A. Bujan. Radni listovi u ovoj zbirci koriste se u nastavi Geografije u OŠ Matka Laginje.

Autorica: Anamarija Končić, prof. geografije

SADRŽAJ

1. Kontinenti i oceani-vježba.....	3
2. Vrste geografskih karata.....	5
3. Ponavljanje-vrste geografskih karata	6
4. Ponavljanje-geografska karta.....	7
5. Geografska karta-vježba	9
6. Geografski-smještaj-vježbanje	11
7. Ponavljanje-mjerilo, geografska mreža i orijentacija.....	12
8. Ponavljanje-vrste geografskih karata, geografska mreža i orijentacija	13
9. Živimo na kopnu, more nas spaja.....	14
10. Geografski položaj Europe	15
11. Regije Europe.....	16
12. Europska unija.....	17
13. Simboli i geografski položaj Republike Hrvatske	18
14. Prirodnogeografske i tradicijske regije Hrvatske.....	20
15. Granice i upravno-teritorijalna podjela Hrvatske	21
16. Reljef i unutarnji procesi	23
17. Vanjski procesi u oblikovanju reljefa.....	25
18. Reljef Panonske Hrvatske	28
19. Reljef Gorske Hrvatske	30
20. Ponavljanje-reljef Panonske i Dinarske Hrvatske	32
21. Reljefna obilježja Primorske Hrvatske	34
22. Voda u prirodi	35
23. Zašto je voda važna?	36
24. Stajačice.....	37
25. Ponavljanje-voda na Zemlji	39
26. Rijeke, jezera i močvare Hrvatske	41
27. Značenje mora i obala.....	43
28. Svojstva mora.....	44
29. Gibanja mora.....	45

VJEŽBA-KONTINENTI I OCEANI

Na slijepoj karti svijeta:

1. Olovkom ucrtaj granicu između Europe i Azije.
2. Sedam kontinenata pobočaj različitim bojama i u njih upiši olovkom njihova imena.
3. Na odgovarajuća mjesta upiši olovkom imena pet oceana.
4. Olovkom podebljaj ekvator.
5. Kosim crtama iscrtaj zajedničko kopno Europe i Azije. To se kopno naziva _____.

6. Na crte upiši imena kontinenata na sjevernoj polutki i imena kontinenata na južnoj polutki. *Upisuješ imena svih kontinenata koji su u cijelosti ili dijelom na sjevernoj ili južnoj polutki.*

Kontinenti na sjevernoj polutki:

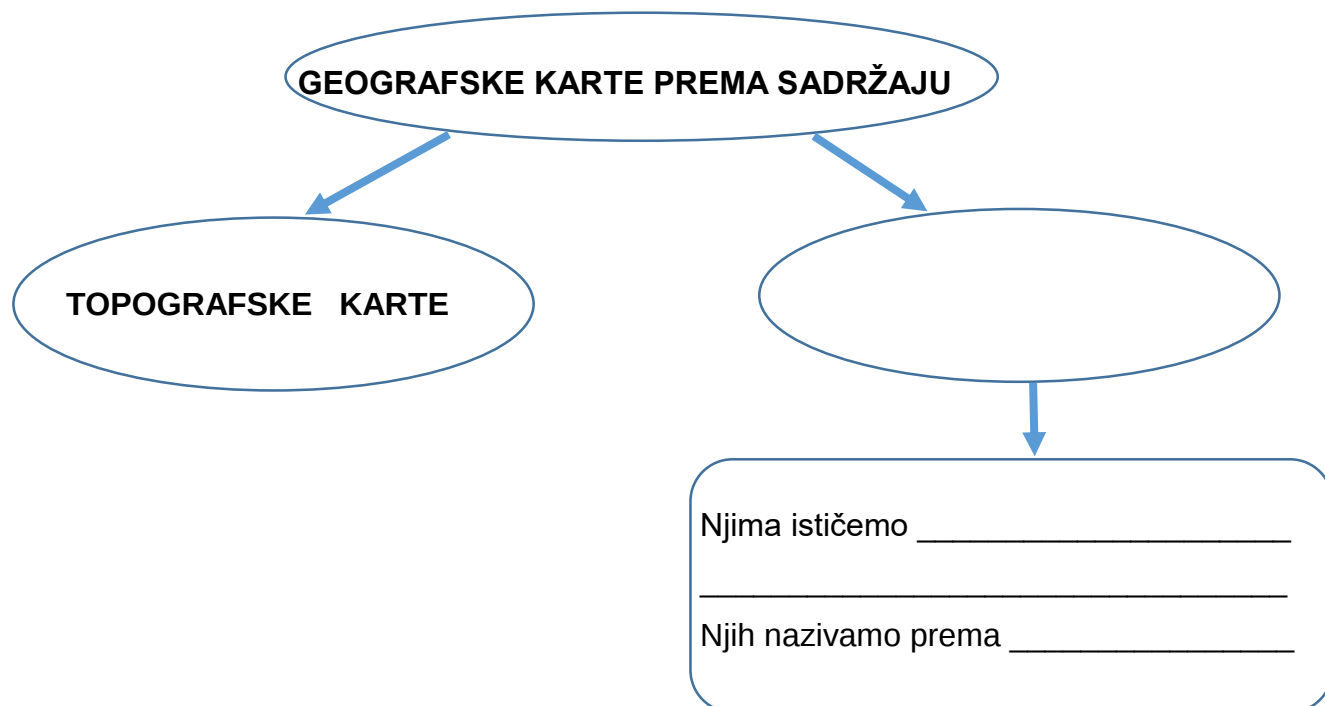
Kontinenti na južnoj polutki:

7. Upiši imena kontinenata kroz koje prolazi ekvator.

Kontinenti kroz koje prolazi ekvator:

SAMOSTALNI RAD-VRSTE GEOGRAFSKIH KARATA

- Pročitaj tekst lekcije Vrste geografskih karata od 20. do 24. stranice u udžbeniku.
- Prema pročitanom, dopuni grafički prikaz:

Topografske karte dijelimo **prema mjerilu** na:

1. _____ u mjerilima: _____

2. _____ u mjerilima: _____

3. _____ u mjerilima: _____

4. _____ u mjerilima: _____

- DOPUNI REČENICU

Atlas je _____

PONAVLJANJE-VRSTE GEOGRAFSKIH KARATA

Koristeći atlas odgovori kratko na sljedeća pitanja:

1. Kakva je karta prema sadržaju na stranicama 10 i 11? _____
2. Kakva je karta prema sadržaju na stranicama 22 i 23? _____
3. Kakva je karta prema sadržaju na stranici 31? _____
4. Kakve su karte prema sadržaju na stranicama 66 i 67? _____
5. Kakva je karta prema mjerilu na stranicama 46 i 47? _____
6. Kakva je karta prema mjerilu na stranici 20? _____
7. Kakve su karte prema mjerilu na stranicama 18 i 19? _____
8. Kakve su karte prema mjerilu na stranici 13? _____
9. Kakva je karta prema mjerilu ona u prvom redu desno na stranici 12? _____

10. Prepiši teme 6 tematskih karata sa stranica 40 i 41.

PONAVLJANJE-GEOGRAFSKA KARTA

SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠI UZ KARTE U ATLASU NA STRANICAMA 20, 22, 32, 44, 46, 84.

1. Popuni tablice odgovarajućim podacima:

str.	naslov karte	mjerilo karte	prema mjerilu	prema sadržaju
20				
22				
32				
44				
46				
84				

str.	Koliko puta su umanjene udaljenosti iz prirode?	Koliko centimetara iz prirode prikazuje jedan centimetar na karti?	Koliko metara iz prirode prikazuje jedan centimetar na karti?	Koliko kilometara iz prirode prikazuje jedan centimetar na karti?
20				
22				
32				
44				
46				
84				

2. Između upisanih mjerila u drugom stupcu prve tablice prepisi ono koje je najkrupnije:

3. Između upisanih mjerila u drugom stupcu prve tablice prepisi ono koje je najsitnije:

4. Na kojoj od karata iz tablica su kartografi morali napraviti najveće pogreške zbog zakrivljenosti Zemlje? _____

5. Čime je na topografskim kartama iz tablica prikazan reljef?

6. Pogledaj karte u atlasu na stranicama 18 i 19 pa odgovori: Čime je na ovim kartama prikazan reljef? _____

SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠI UZ KARTU U ATLASU NA STRANICI 22:

7. Prateći autocestu od Zagreba prema granici sa Srbijom prepisi imena svih naselja većih od 10 000 stanovnika koja se uz tu cestu nalaze. _____

8. Uz koje državne granice teče rijeka Mura? _____
9. Na karti potraži grad Vukovar. Koliko stanovnika ima u Vukovaru? _____
Uz koje rijeke leži Vukovar? _____ Što se nalazi
jugoistočno od Vukovara na udaljenosti od oko 4 km? _____
Južno od Vukovara se nalazi naselje Đeletovci. Koristeći grafičko mjerilo izmjeri zračnu
odaljenost između Vukovara i Đeletovaca. Udaljenost je _____. Što se
nalazi sjeverozapadno od Đeletovaca, na udaljenosti od oko 3 km? _____
10. Na karti potraži grad Varaždin. Koliko stanovnika ima u Varaždinu? _____
Uz koju rijeku leži Varaždin? _____ Koja se dva jezera nalaze na
toj rijeci u blizini Varaždina? _____
Uz ta jezera nalaze se tri jednaka kartografska znaka. Što oni predstavljaju?

Kreni iz Varaždina državnom cestom prema jugozapadu i njome dođi do naselja
Trakošćan. Koju si rijeku prešao dva puta krećući se tom cestom? _____
Što se nalazi u naselju Trakošćan? _____

GEOGRAFSKA KARTA-VJEŽBA

Prije rješavanja zadataka u vježbi: U odgovarajuća polja stavi znak X za svaku tvrdnju.

	odlično	dobro	trebam pomoć
Služim se atlasom			
Prepoznajem probleme u izradi karata zbog zakrivljene površine Zemlje			
Razlikujem brojčano od grafičkog mjerila			
Čitam kartu pomoću tumača			
Razlikujem karte prema sadržaju i prema mjerilu			

- Promotri karte zapadne i istočne polutke u atlasu na stranicama 8 i 9 i kartu svijeta na stranicama 6 i 7 pa odgovori na sljedeća pitanja:
 - Na kojim je stranicama Antarktika točnije prikazana? _____
 - Zašto je na tim stranicama Antarktika točnije prikazana? _____

- Sljedeća mjerila poredaj od najsitnijeg prema najkrupnijem:

1: 100 000 000	1. _____
1: 10 000	2. _____
1: 100 000	3. _____
1: 10 000 000	4. _____
1: 1 000 000	5. _____
- Otvori u atlasu kartu Republika Hrvatska pa riješi sljedeće zadatke:
 - Prepiši brojčano mjerilo te karte. _____
 - Koliko su puta udaljenosti iz prirode umanjene na ovoj karti? _____
 - Koliko cm iz prirode je prikazano s jednim cm na ovoj karti? _____
 - Koliko m iz prirode je prikazano s jednim cm na ovoj karti? _____
 - Koliko km iz prirode je prikazano s jednim cm na ovoj karti? _____
 - Pomoću grafičkog mjerila izmjeri zračnu udaljenost između Zagreba i Karlovca.
Ta udaljenost je _____ km.
 - Na karti pročitaj i napiši ime najvećeg grada na rijeci Dravi. _____
 - Na karti pročitaj i napiši ime grada koji se nalazi na ušću rijeke Krke u Jadransko more.

 - Kakva je ova karta prema sadržaju? _____
 - Kakva je ova karta prema mjerilu? _____
 - Kakve još, osim navedene u j) zadatku, postoje karte u podjeli prema mjerilu?

4. Otvori u atlasu kartu Svijet pa riješi sljedeće zadatke:

- a) Prepiši brojčano mjerilo te karte. _____
- b) Koliko su puta udaljenosti iz prirode umanjene na ovoj karti? _____
- c) Pročitaj na karti i napiši kako se zove najveća nizina u Aziji. _____
- d) U Južnoj Americi, na njezinom sjevernom dijelu, nalazi se Gvajansko gorje. Prema bojama odredi od koje do koje visine se prostire to gorje. Od _____ do _____ m.
Prepiši visinu najvišega vrha toga gorja. _____
- e) Kakva je ova karta prema sadržaju? _____
- f) Kakva je ova karta prema mjerilu? _____
- g) Je li sitnije mjerilo karte Republika Hrvatska ili karte Svijet? _____
- h) Na istoku Europe potraži grad Moskvu. Koliko stanovnika ima taj grad? _____

5. Otvori u atlasu stranice 40 i 41, promotri karte na njima pa riješi sljedeće zadatke:

- a) Prepiši brojčano mjerilo u kojemu su izrađene sve prikazane karte.

- b) Kakve su ovo karte prema sadržaju? _____
- c) Kakve su ovo karte prema mjerilu? _____
- d) Koji je kontinent cijeli naseljen s manje od 10 stanovnika po km²? _____
- e) Koja dva jezika su najrasprostranjenija u Južnoj Americi?

- f) Koje tri religije su najrasprostranjenije u Europi?

- g) Iz karte Poljoprivredna područja pročitaj pa napiši kakav prostor zauzima gotovo cijelu sjevernu polovicu Afrike. _____

Nakon rješavanja zadataka u vježbi: U odgovarajuća polja stavi znak X za svaku tvrdnju.

	odlično	dobro	trebao/la sam pomoć
Služim se atlasom			
Prepoznam probleme u izradi karata zbog zakrivljene površine Zemlje			
Razlikujem brojčano od grafičkog mjerila			
Čitam kartu pomoću tumača			
Razlikujem karte prema sadržaju i prema mjerilu			

GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ-VJEŽBANJE

1. **Pomoću geografskih preglednih karata u atlasu odredi geografski smještaj sljedećih gradova i upiši ga u bilježnicu:**

- a) Hamburg (Europa)
- b) Beijing (Azija)
- c) Cape Town (Afrika)
- d) Melbourne (Australija)
- e) Vancouver (S Amerika)
- f) Monterrey (S Amerika)
- g) Rio de Janeiro (J Amerika)
- h) Quito (J Amerika)

2. **Na geografskim preglednim kartama u atlasu odredi koji se gradovi nalaze na sljedećim geografskim smještajima. Odgovore upiši u bilježnicu.**

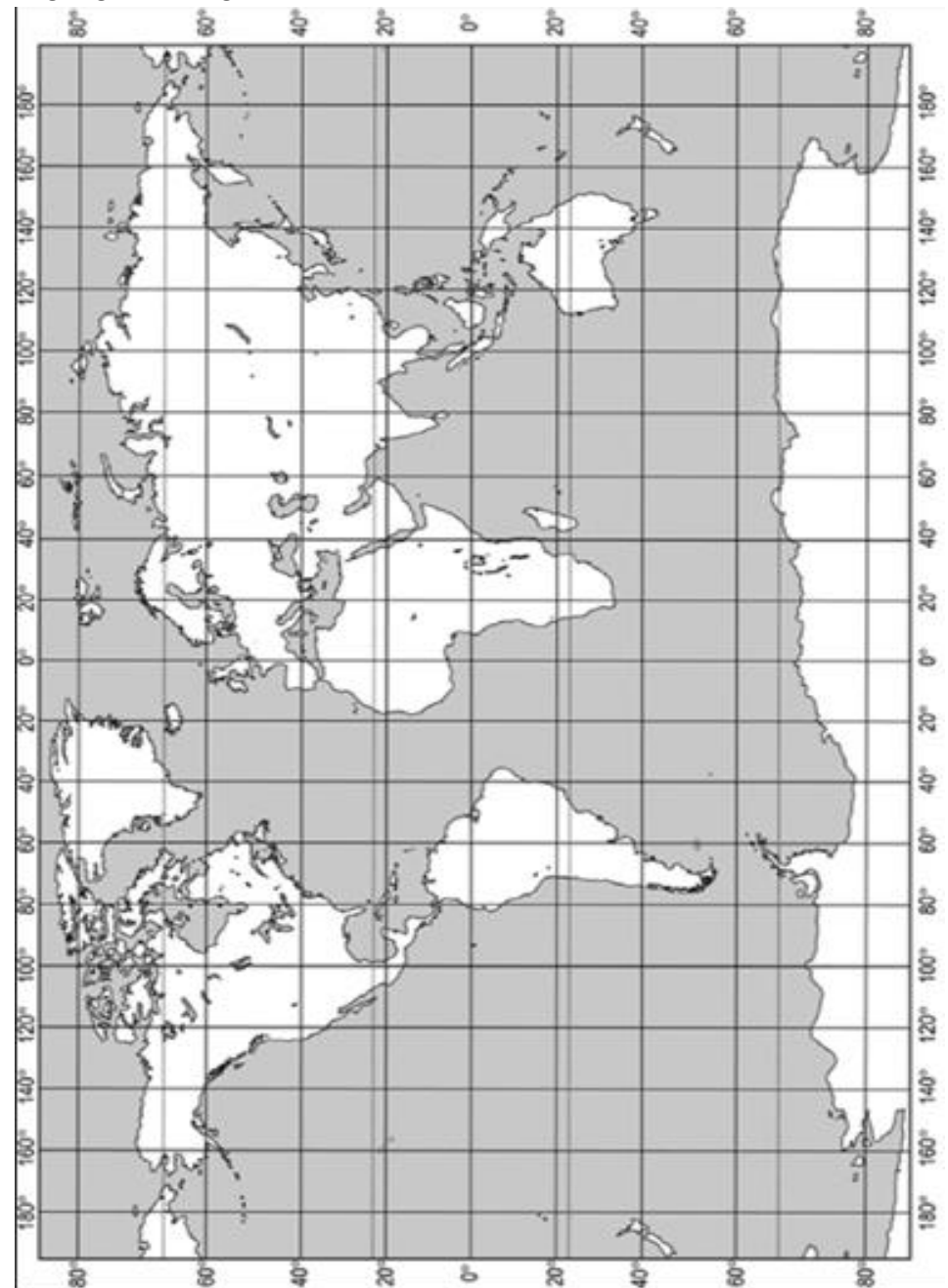
- a) 13° sjeverno od ekvatora, 80° istočno od početnog meridijana
- b) 32° južno od ekvatora, 116° istočno od početnog meridijana
- c) 30° sjeverno od ekvatora, 96° zapadno od početnog meridijana
- d) 30° južno od ekvatora, 51° zapadno od početnog meridijana

3. **Ucrtaj na slijepoj karti na poleđini radnog listića.**

- a) Crveni kružić na 10° J od ekvatora i 20° I od poč. meridijana i upiši na kojem se kontinentu nalazi ta točka.
- b) Plavi kružić na 25° J od ekvatora i 60° Z od poč. meridijana i upiši na kojem se kontinentu nalazi ta točka.
- c) Žuti kružić na 70° S od ekvatora i 70° I od poč. meridijana i upiši na kojem se kontinentu nalazi ta točka.
- d) Zeleni kružić na 20° S od ekvatora i 100° Z od poč. meridijana i upiši na kojem se kontinentu nalazi ta točka.
- e) Crni kružić na 0° paralelu i 60° I od poč. meridijana i upiši u kojem se oceanu nalazi ta točka.
- f) Narančasti na 0° meridijan i 40° J od ekvatora i upiši u kojem se oceanu nalazi ta točka

4. **Odgovori na sljedeća pitanja u bilježnicu:**

- a) Koja se točka nalazi na 90° J od ekvatora?
- b) Koja se točka nalazi na 90° S od ekvatora?
- c) U kojem se oceanu sijeku 0° paralela i 0° meridijan?

PONAVLJANJE-MJERILO, GEOGRAFSKA MREŽA I ORIJENTACIJA

Koristeći kartu svijeta u atlasu odgovori na sljedeća pitanja:

1. Koji se kontinent nalazi sjeverno od Afrike?

2. Koji se kontinent nalazi južno od Sjeverne Amerike?

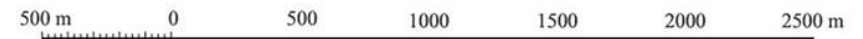
3. Koji se ocean nalazi istočno od Azije?

4. Koji se ocean nalazi zapadno od Europe?

5. Na 60° zapadno od početnog meridijana i 3° južno od ekvatora potraži jedan grad s više od 1 000 000 stanovnika. Koji je to grad? _____ Na kojem kontinentu se nalazi taj grad? _____
6. Pomoću grafičkog mjerila odredi koji se grad nalazi na udaljenosti od 1300 km istočno od grada iz prethodnog zadatka.

7. Na 32° istočno od početnog meridijana i 40° sjeverno od ekvatora nalazi se jedan grad s više od 1 000 000 stanovnika. Koji je to grad? _____ Na kojem kontinentu se nalazi taj grad? _____
8. Pomoću grafičkog mjerila odredi koji se grad nalazi na udaljenosti od 1900 km sjeveroistočno od grada iz prethodnog zadatka. _____

9. Sljedeće zadatke riješi pomoću ovoga grafičkog mjerila

- a) Od točke označene slovom S ucrtaj polupravac u smjeru juga.
- b) Na tom polupravcu ucrtaj točku koju ćeš označiti slovom M na udaljenosti od 1000 metara od točke S.
- c) Od točke M ucrtaj polupravac u smjeru jugozapada.
- d) Na tom polupravcu ucrtaj točku koju ćeš označiti slovom A na udaljenosti od 500 metara od točke M.
- e) Od točke A ucrtaj polupravac u smjeru sjevera.
- f) Na tom polupravcu ucrtaj točku koju ćeš označiti slovom B na udaljenosti od 1500 metara od točke A.
- g) Od točke B ucrtaj polupravac u smjeru zapada.
- h) Na tom polupravcu ucrtaj točku koju ćeš označiti slovom D na udaljenosti od 2 kilometra od točke B.
- i) Od točke D ucrtaj polupravac u smjeru jugoistoka.
- j) Na tom polupravcu ucrtaj točku koju ćeš označiti slovom K na udaljenosti od 2 500 metara od točke D.

S
•

VJEŽBA-VRSTE GEOGRAFSKIH KARATA, GEOGRAFSKA MREŽA I ORIJENTACIJA

- Otvori u atlasu kartu na str. 46. i 47. pa odgovori na sljedeća pitanja:

1. Kakva je to karta prema sadržaju? _____
2. Kakva je to karta prema mjerilu? _____
3. Prepiši brojčano mjerilo te karte. _____
4. Napiši jedno sitnije i jedno krupnije mjerilo od mjerila te karte:
sitnije: _____, krupnije: _____
5. Koji se grad nalazi na 50° sjeverno od ekvatora i 36° istočno od početnog meridijana?

6. Koji se grad nalazi na 46° sjeverno od ekvatora i 5° istočno od početnog meridijana?

7. Odredi geografski smještaj Osla (Norveška). _____

8. Odredi geografski smještaj Madrida (Španjolska). _____

Otvori u atlasu stranice 48. i 49. pa odgovori na sljedeća pitanja:

9. Ovdje su tri geografske karte. Kakve su to karte prema sadržaju?

10. Koje su teme ovih karata? _____

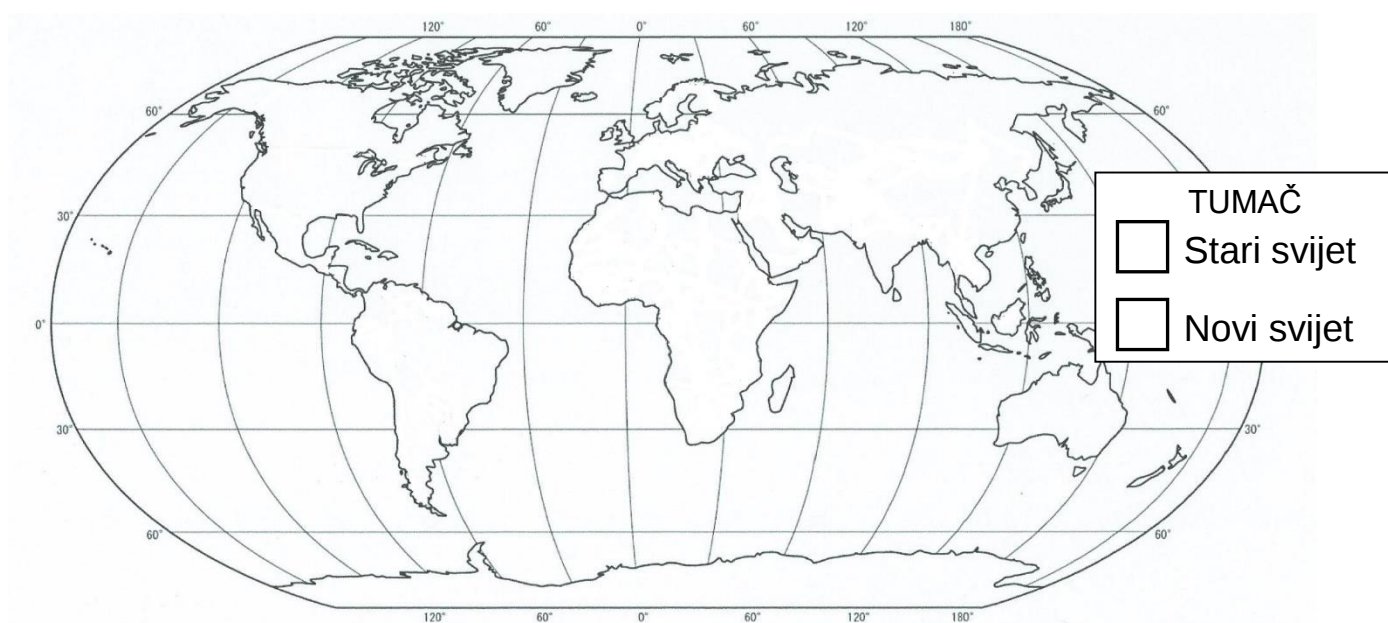
11. Koje je krupnije mjerilo karata na ovim stranicama? _____
12. Koja se država nalazi zapadno od Španjolske? _____
13. Koja se država nalazi istočno od Finske? _____
14. Koje dvije države dodiruju Češku na sjeveru? _____
15. Koja je država južnije od Bjelorusije? _____
16. Na koju stranu svijeta trebaš krenuti da bi došla/došao najkraćim putem iz Zagreba u Rim (glavni grad Italije)? _____
17. Na koju stranu svijeta trebaš krenuti da bi došla/došao najkraćim putem iz Londona na Island? _____

ŽIVIMO NA KOPNU, A MORE NAS SPAJA

1. Pročitaj tekst lekcije Živimo na kopnu, a more nas spaja, prouči crteže i karte u udžbeniku na str. 32 do 34.
2. Riješi 1. zadatak u radnoj bilježnici na str. 38.
3. Kakav je odnos kopna i mora na Zemlji u postocima? _____
4. Koristeći crteže na vrhu 32. stranice u udžbeniku usporedi odnos kopna i mora na kopnenoj i vodenj polutki. _____

5. Poredaj oceane od najvećeg do najmanjeg:
 1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____
6. Na sljedeća pitanja odgovori koristeći crteže na dnu 32. stranice u udžbeniku i kartu svijeta:
Kojom je paralelom omeđen Južni ocean? _____
Koji kontinenti izlaze na Tihi ocean? _____
Koji kontinenti izlaze na Atlantski ocean? _____
Koji kontinenti izlaze na Indijski ocean? _____
Koji kontinenti izlaze na Arktički ocean? _____
7. Riješi 8. a) zadatak u radnoj bilježnici na str. 39.
8. Zašto kontinente dijelimo na Stari i Novi svijet? _____

9. Na sljedećoj karti jednom bojom pobočaj kontinente Starog svijeta, a drugom kontinente Novog svijeta. Dopuni tumač.
10. Zajedničko kopno Europe i Azije ispuni kosim crtama. Ono se zove: _____

GEOGRAFSKI POLOŽAJ EUROPE

Kada opisujemo **geografski položaj** Europe odgovaramo na sljedeća pitanja:

- Koji kontinenti okružuju Europu?

- Koji oceani i mora okružuju Europu?

- S kojim kontinentom Europa dijeli zajedničko kopno?

- Gdje je granica između Europe i Azije?

- U kojem je dijelu kopnene polutke Europa?

- Kojemu svijetu pripada Europa?

- Koje su države euroazijske?

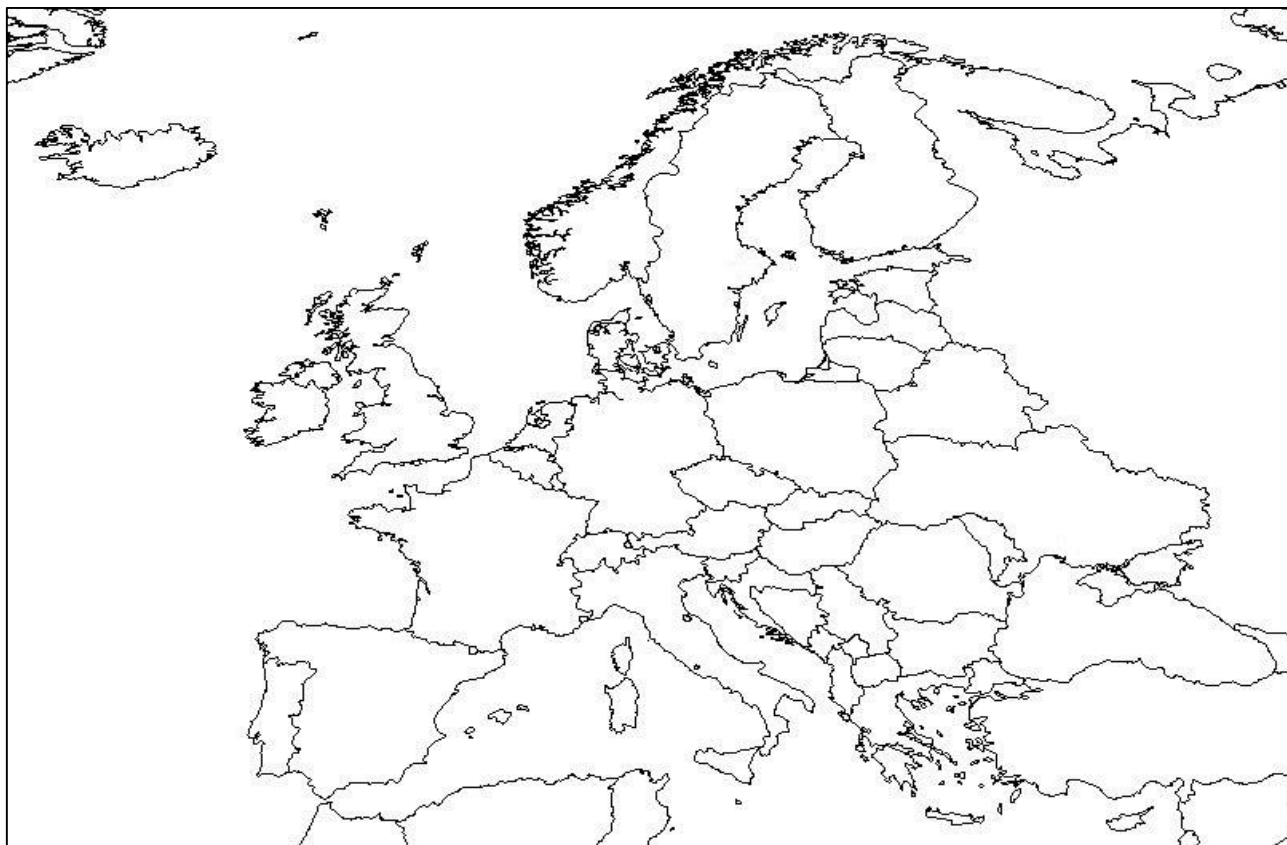
REGIJE EUROPE

Koristeći tematske karte u atlasu-Europa-politička podjela i Geografske cjeline Europe različitim bojama pobojaj regije Europe, a zatim u tablicu upiši imena država u svakoj regiji.

	Z Europa	S Europa	Srednja Europa	J Europa	Jl Europa	I Europa
boja na karti						
D R Ž A V E	1.	1.	1.	1.	1.	1.
	2.	2.	2.	2.	2.	2.
	3.	3.	3.	3.	3.	3.
	4.	4.	4.	4.	4.	4.
	5.	5.	5.	5.	5.	
	6.	6.	6.	6.	6.	
	7.	7.	7.	7.	7.	
		8.	8.	8.		
			9.	9.		
			10.	10.		

EUROPSKA UNIJA

Koristeći kartu članica Europske unije u udžbeniku na stranici 38. pobočaj na slijepoj karti Europe države članice Europske unije tako da države koje su ušle u EU u istoj godini pobojaš istom bojom. Zatim imena tih država upiši u stupce s odgovarajućom godinom pristupanja EU.

1957.	1973.	1981.	1986.	1995.
1.	7.	10.	11.	13.
2.	8.		12.	14.
3.	9.			
4.				
5.				
6.				

2004.		2007.	2013.
16.	21.	26.	28.
17.	22.	27.	
18.	23.		
19.	24.		
20.	25.		

U popisu država članica u tablici prekriži crvenom bojom onu državu koja je izašla iz EU 2020. godine.

SIMBOLI I GEOGRAFSKI POLOŽAJ REPUBLIKE HRVATSKE

1. Koristeći geografske karte Hrvatske i Europe **opiši geografski položaj** Republike Hrvatske (europske regije u okruženju, europske regije kojima pripada, države i mora u okruženju, prednosti položaja) i **objasni tvrdnju** da je geografski položaj Republike Hrvatske **povoljan**.

2. Prepiši u tablicu riječi iz himne Republike Hrvatske koje predstavljaju prirodne i društvene geografske sadržaje.

LIJEPA NAŠA DOMOVINO

Lijepa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave djedovino,
da bi vazda sretna bila!

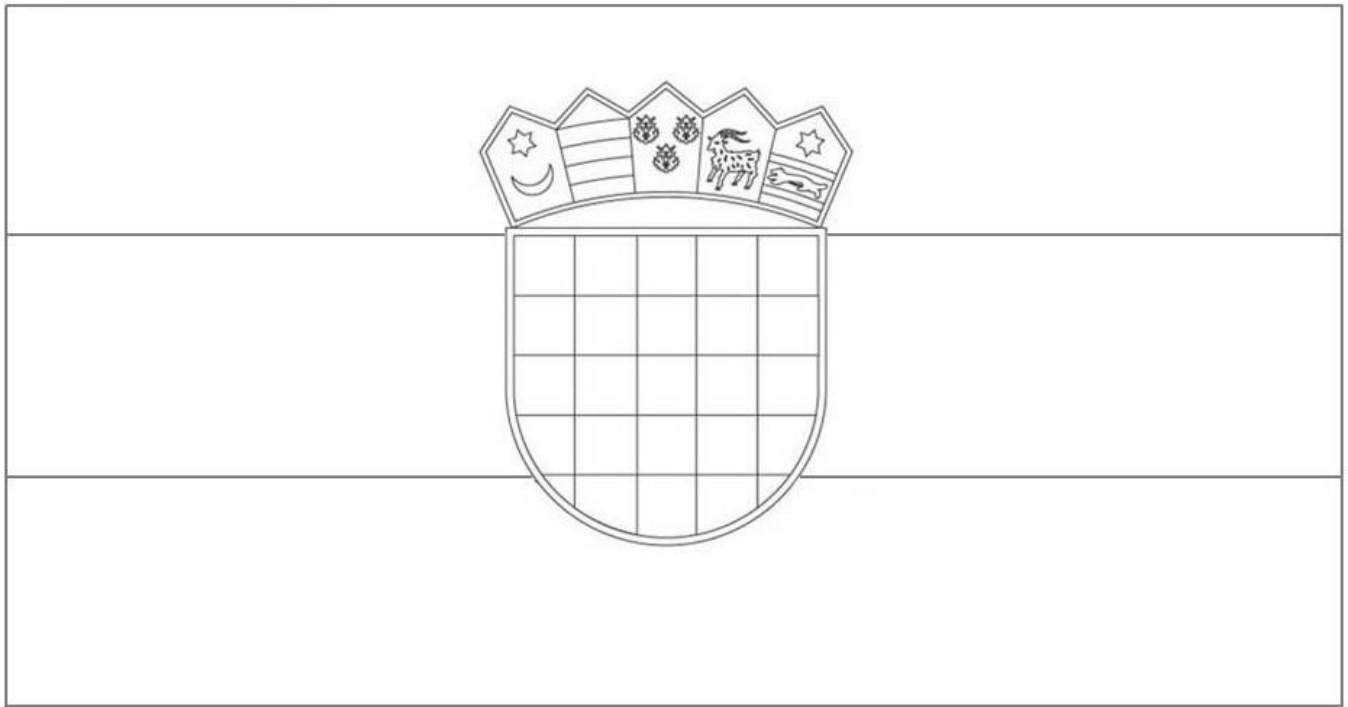
Teci Dravo, Savo teci,
Nit' ti Dunav silu gubi,
Sinje more svijetu reci,
Da svoj narod Hrvat ljubi.

Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina.
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!

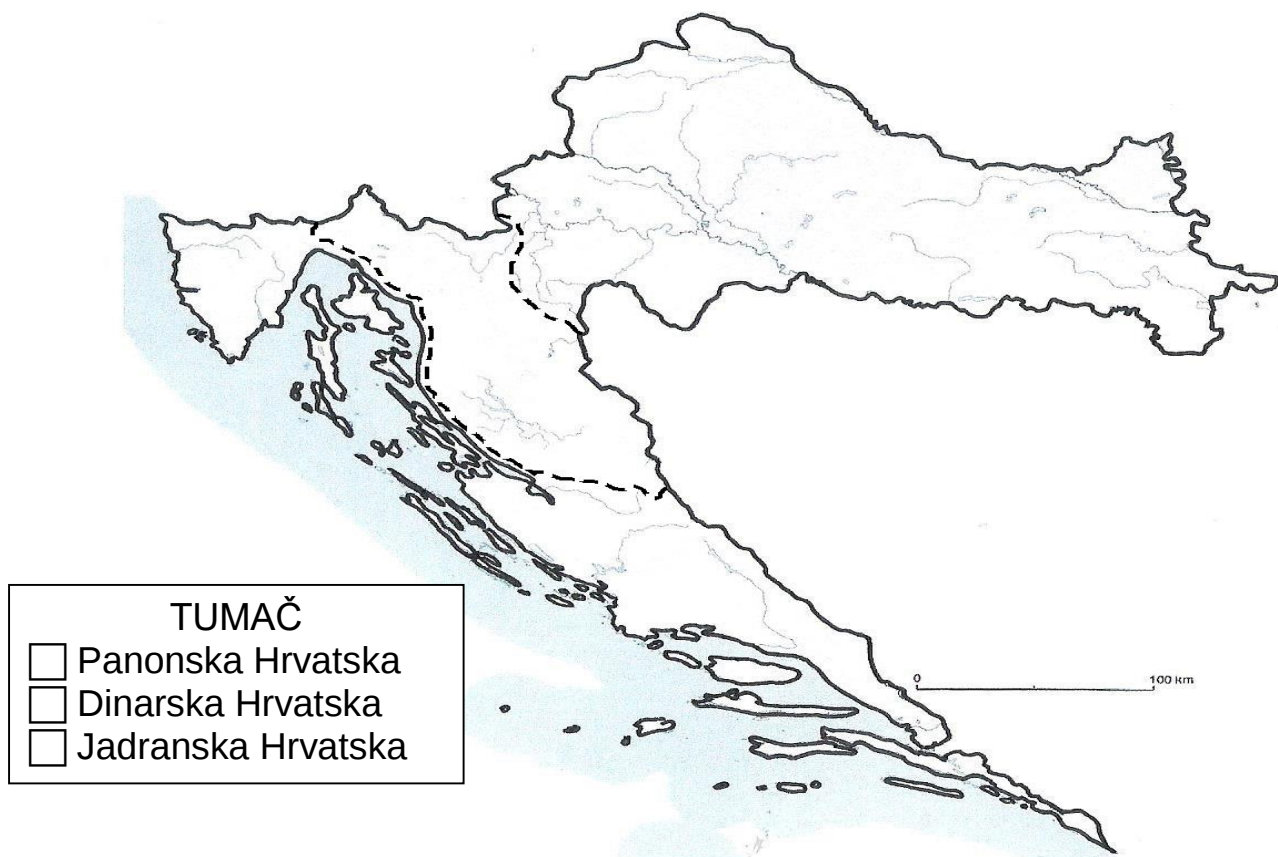
Dok mu njive sunce grije,
Dok mu hrašće bura vije,
Dok mu mrtve grobak krije,
Dok mu živo srce bije!

PRIRODNI SADRŽAJI	DRUŠTVENI SADRŽAJI

1. Pravilno pobočaj hrvatsku zastavu i grb.

PRIRODNOGEOGRAFSKE I TRADICIJSKE REGIJE HRVATSKE

1. Na odgovarajuća mjesta upiši imena planina, nizine i mora koja se dodiruju na području Hrvatske.
2. Pobočaj tri glavne prirodnogeografske regije Hrvatske različitim bojama i dopuni tumač.
3. Na odgovarajuća mjesta na karti upiši sljedeće brojke za pripadajuće tradicijske regije u Hrvatskoj:

1	Međimurje
2	Hrvatsko zagorje
3	Podravina
4	Moslavina
5	Slavonija
6	Baranja
7	Srijem
8	Banovina
9	Kordun
10	Posavina
11	Gorski kotar
12	Lika
13	Istra
14	Kvarner
15	Dalmacija

4. Hrvatski prag iscrtaj kosim crtama.

Granice i upravno-teritorijalna podjela Hrvatske

1. Na odgovarajuća mjesta na karti upiši imena hrvatskoj susjednih država.
2. Uz upisana imena susjednih država upiši redne brojeve tako da države poredaš od one s najduljom do one s najkraćom granicom s Hrvatskom.
3. Plavom bojom pobočaj hrvatsko obalno more.

Sljedeće zadatke riješi koristeći tematsku kartu hrvatskih županija:

4. Plavom bojom pobočaj županiju u kojoj ti živiš. Ta se županija zove _____
5. Žutom bojom pobočaj županije koje dodiruju županiju u kojoj ti živiš. Te se županije zovu _____
6. Narančastom bojom pobočaj one županije koje na kopnu graniče s barem dvije nama susjedne države. Te se županije zovu _____

7. Opiši svoju pripadnost cjelinama/regijama tako da sljedeće navedene cjeline/regije poredaš od najmanje do najveće:

- *Europa, Srednja Europa, Panonska Hrvatska, planet Zemlja, Hrvatska, Euroazija, županija Grad Zagreb, Zagreb, četvrt Medveščak, Središnja Hrvatska, Stari svijet*

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____

RELJEF I UNUTARNJI PROCESI

1. Na karti Nizinske Hrvatske, u atlasu na str. 22 potraži Medvednicu. Najviši vrh Medvednice-Sljeme ima nadmorsku visinu _____ metara.

Na istoj karti, jugozapadno od Medvednice potraži Žumberačku goru. Najviši vrh Žumberačke gore, Sveta Gera ima nadmorsku visinu _____ metara.

Izračunaj kolika je relativna visina Svete Gere od Sljemen. _____

2. Na karti Sjeverne i središnje Azije, u atlasu na str. 80 potraži Zapadno sibirsku nizinu. Zapadno sibirski nizina prostire se na nadmorskoj visini od _____ do _____ metara.

Istočno od te nizine potraži Srednjosibirsko visočje. Srednjosibirsko visočje prostire se na nadmorskoj visini od _____ do _____ metara.

Kratko odgovori na pitanja:

- Kakve ćemo ravnice nazivati nizinama? _____
- Kakve ćemo ravnice nazivati visoravnima (visočjima)? _____

3. Uz odgovarajuće crteže usporedi starost, visinu, izgled padina i izgled vrhova nacrtanih uzvisina:

Starost: _____

Visina: _____

Izgled padina: _____

Izgled vrhova: _____

Starost: _____

Visina: _____

Izgled padina: _____

Izgled vrhova: _____

4. Kako se zove pojava na slojevima stijena prikazana na fotografiji?

5. Kako ona nastaje?

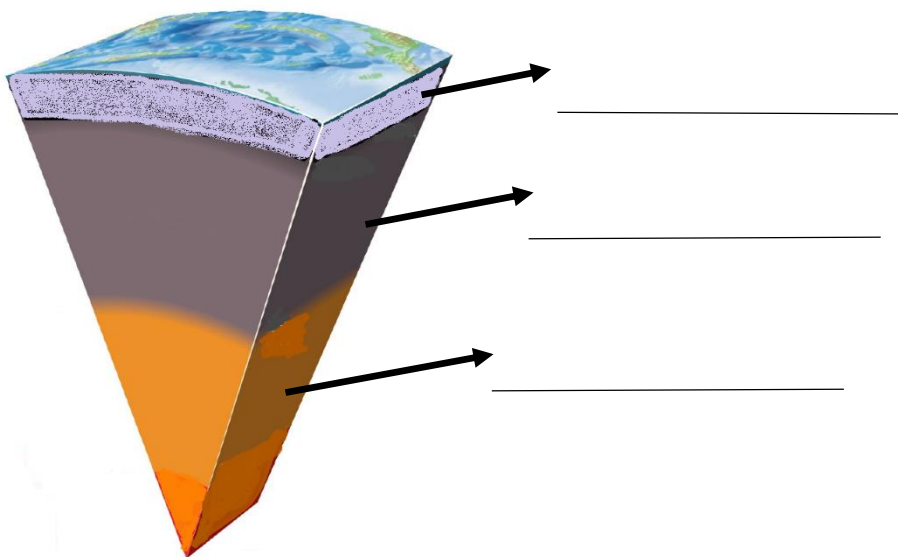

6. Kako se zove pojava na slojevima stijena prikazana na fotografiji?

7. Kako ona nastaje?

8. Na crtežu, uz strelice upiši nazive slojeva od kojih je građena Zemlja.

9. Na crtežu zaokruži one dijelove Zemlje koji čine litosferu. Napiši od kojih se slojeva sastoji litosfera

Sastoji se od:

10. Koristeći kartu Razmještaj litosfernih ploča, te vulkana i potresa u atlasu na str. 75 napiši imena 4 velike i 2 male litosferne ploče na kojima leži Atlantski ocean.

Po sredini Atlantskoga oceana se četiri velike litosferne ploče razmiču. Prema tome, objasni što se stvara po sredini Atlantskoga oceana, ispod površine mora. _____

11. Magmatske stijene nastaju hlađenjem magme ili lave. Jedna je takva stijena nastala unutar Zemljine kore. Ona je nastala hlađenjem **magne / lave** (*zaokruži točno*). Druga takva stijena je nastala na površini Zemlje. Ona je nastala hlađenjem **magne / lave** (*zaokruži točno*).

12. Dogodio se potres. Magnituda potresa na mjestu nastanka, ispod površine Zemlje iznosila je 2.9 prema Richteru, a intenzitet na površini Zemlje IV stupnja Mercalli-Cancani-Siebergove ljestvice.

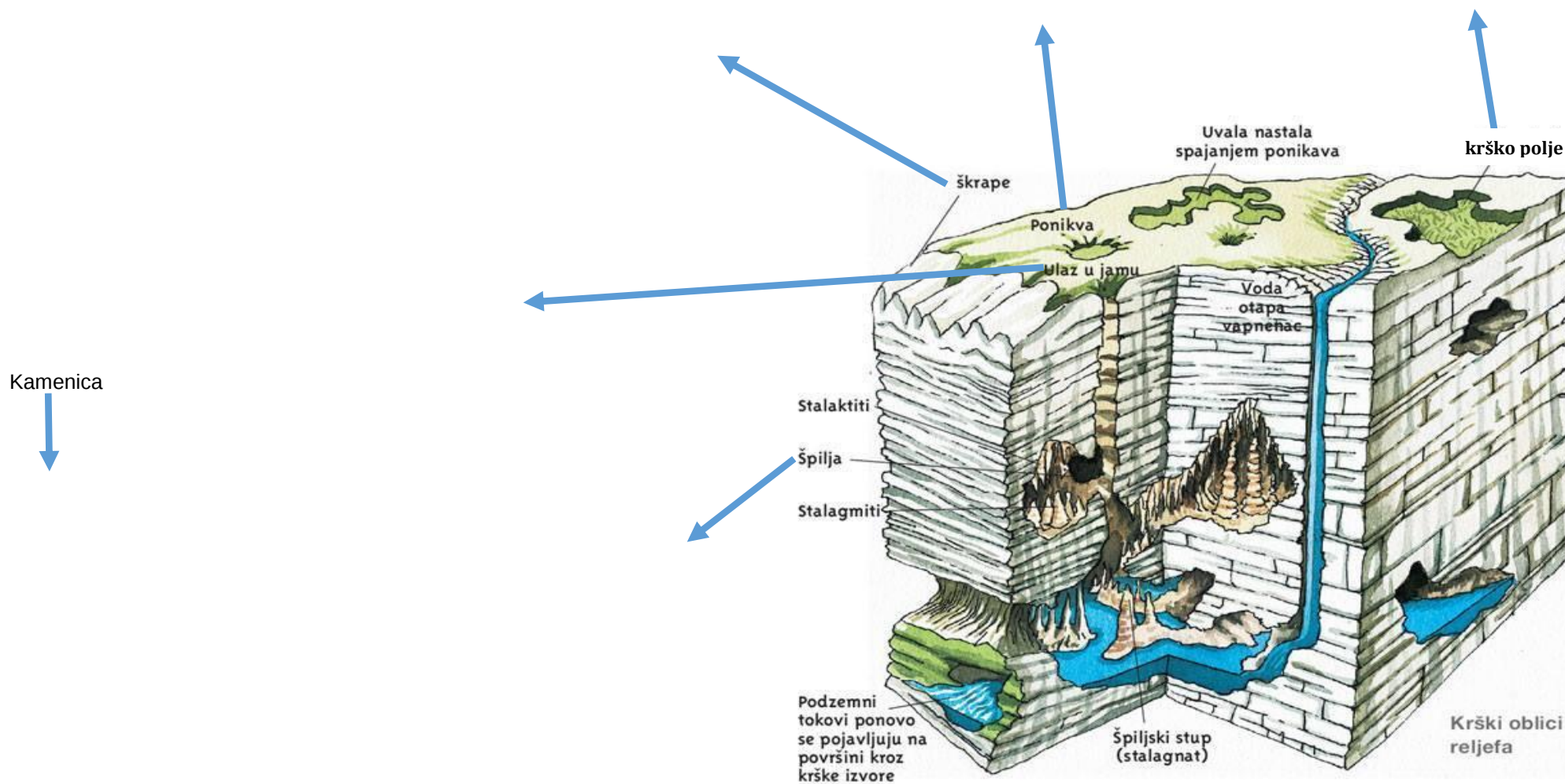
Kratko odgovori na pitanja:

- Kolika je jačina potresa u epicentru?

- Kolika je jačina potresa u hipocentru?

VANJSKI PROCESI U OBLIKOVANJU RELJEFA

KRŠKI RELJEF-zalijepi fotografije na odgovarajuća mjesta

KLIF-zalijepi fotografiju i napiši kako nastaje.

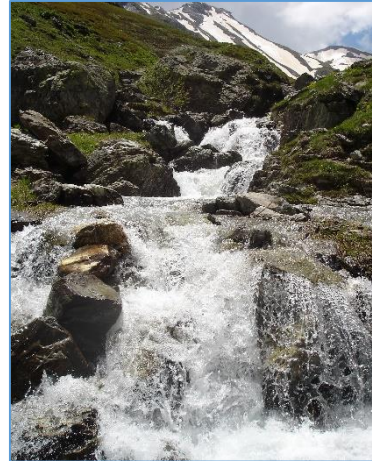
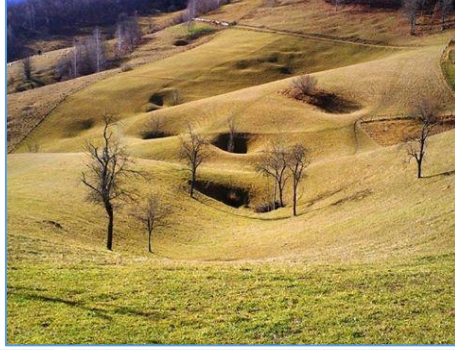
SPORA RIJEKA-zalijepi fotografiju i napiši što takva rijeka radi s materijalom kojeg nosi.

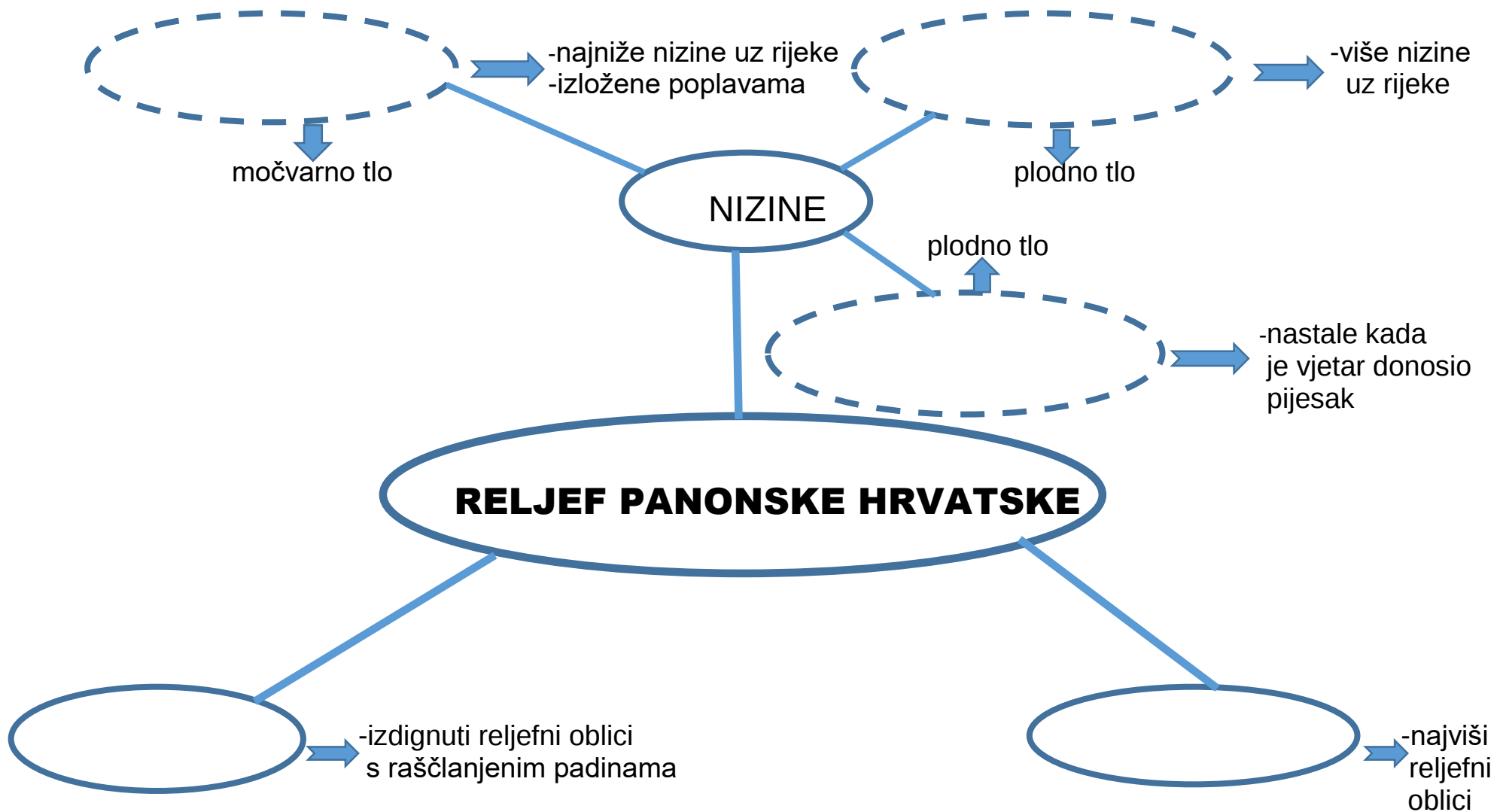
ŽALO-zalijepi fotografiju i napiši kako nastaje.

RIJEČNA DOLINA-zalijepi fotografiju i napiši kako nastaje.

BRZA RIJEKA-zalijepi fotografiju i napiši što takva rijeka radi s materijalom kojeg nosi.

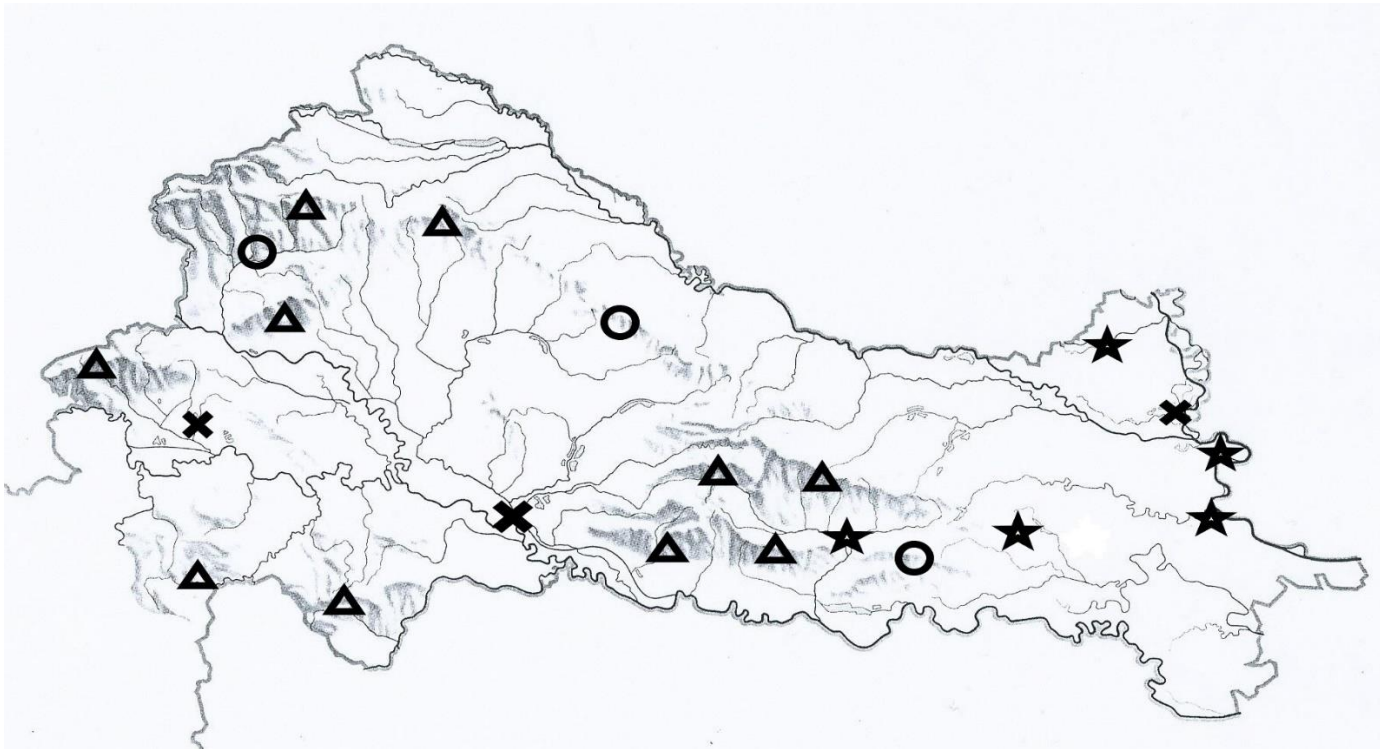
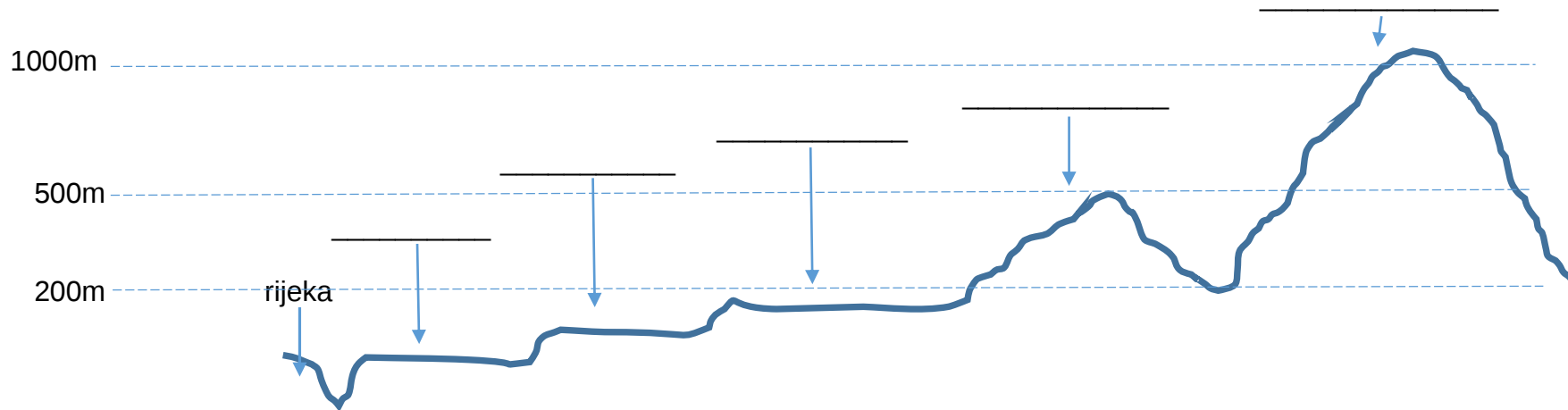
LEDENJAČKA DOLINA-zalijepi fotografiju i napiši kako nastaje.

1. Dopuni prazne ovalne oblike imenima reljefnih oblika o kojima si čitala/čitao u lekciji Reljefna obilježja Panonske Hrvatske.

2. Na prazne crte upiši imena reljefnih oblika u Panonskoj Hrvatskoj vodeći računa o nadmorskoj visini na kojoj se nalaze.

3. Na karti Panonske Hrvatske upiši imena:

- poloja označenih križićima
- lesnih zaravni označenih zvjezdicama
- pobrđa označenih kružićima
- gora označenih trokutićima

4. Na odgovarajuća mjesta upiši imena triju rijeka uz koje se pružaju najznačajnije riječne terase

RELJEF GORSKE HRVATSKE

Pročitaj tekst lekcije Reljefna obilježja Gorske Hrvatske u udžbeniku (68-71 stranica) pa riješi sljedeće zadatke:

1. Zašto Gorsku Hrvatsku zovemo „Gorska“? _____

2. Zašto Dinarsku Hrvatsku zovemo „Dinarska“? _____

3. Zašto Dinarsku Hrvatsku zovemo „hrvatskim pragom“? _____

4. Rasporedi sljedeće krške oblike reljefa na odgovarajuća mjesta u tablici:

ponikve, krška polja, krške zaravni, krške uvale, špilje, kamenice, jame, škrape, sige

Površinski krški oblici	Podzemni krški oblici

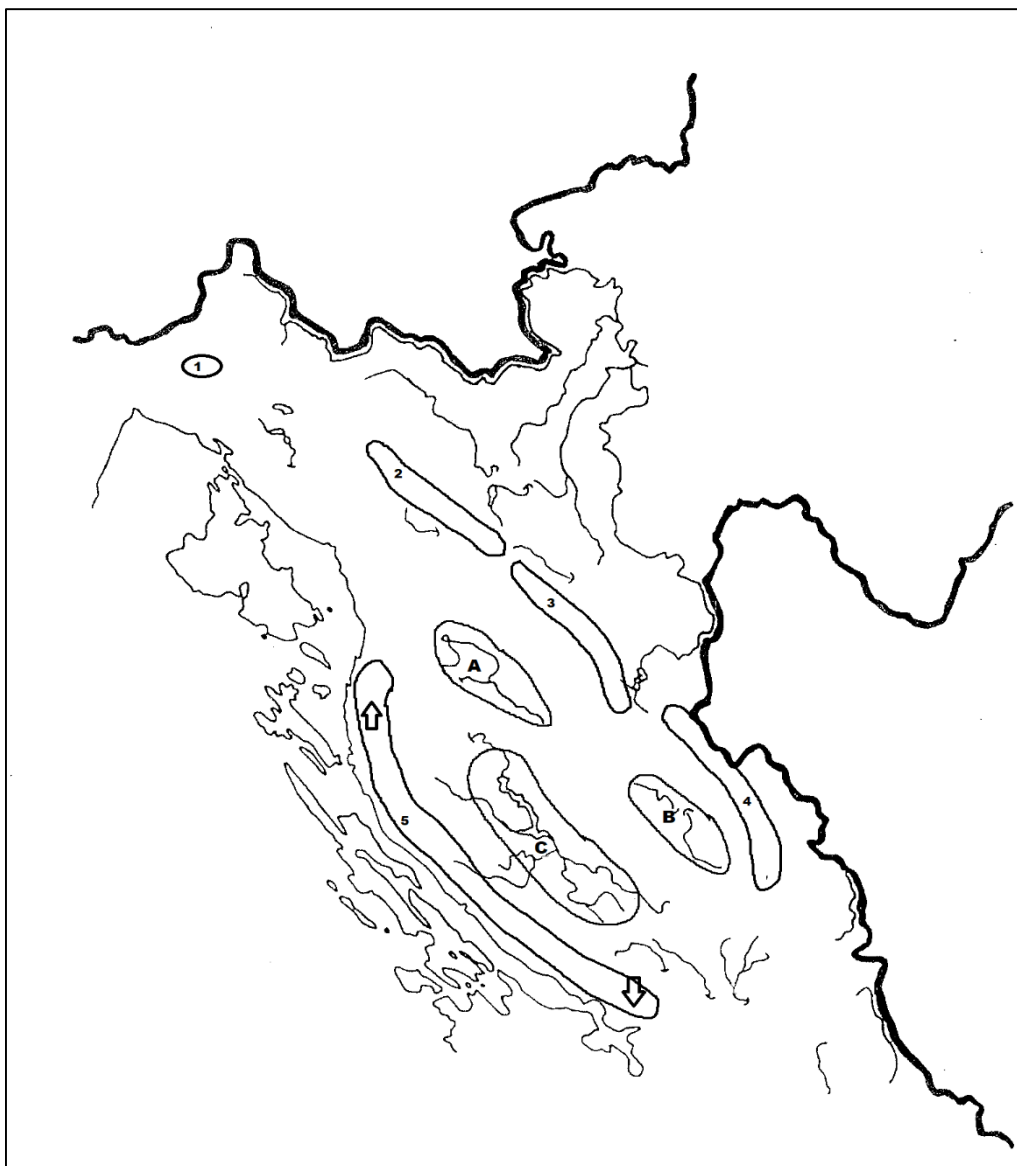
5. Na slijepoj karti Dinarske Hrvatske su brojevima označene i zaokružene najveće planine. Za svaki broj upiši ime planine:

1 _____ 4 _____
2 _____ 5 _____
3 _____

6. Na slijepoj karti Dinarske Hrvatske su slovima označena i zaokružena najveća krška polja. Za svako slovo upiši ime krškoga polja:

A _____ C _____
B _____

7. Na sjevernoj strani Velebita strelicom je označena naša najdublja jama. Zove se **Lukina jama**.
8. Na južnoj strani Velebita strelicom je označen naš najdulji špiljski sustav. Zove se **Crnopac**.

RELJEF PANONSKE I DINARSKE HRVATSKE-PONAVLJANJE

Sljedeće zadatke riješi koristeći topografske karte Panonske i Dinarske Hrvatske. Geografske objekte ucrtavaj precizno i uredno te pri ucrtavanju pazi na njihovu površinu i položaj.

Na slijepoj karti Panonske i Dinarske Hrvatske:

-smeđom bojom ucrtaj sljedeće gore i označi ih pripadajućim brojkama:

1. Žumberačka gora
2. Ivanščica
3. Medvednica
4. Petrova gora
5. Zrinska gora
6. Kalnik
7. Papuk
8. Psunj
9. Požeška gora
10. Krndija

-žutom bojom pobočaj sljedeća pobrđa i označi ih pripadajućim slovima:

- A. Hrvatsko zagorje
- B. Bilogora
- C. Dilj

-zelenom bojom pobočaj sljedeće poloje:

- Crna Mlaka
- Lonjsko polje
- Kopački rit

-crvenom bojom pobočaj sljedeće lesne zaravni:

- Požeška kotlina
- Đakovačka zaravan
- Vukovarska zaravan
- Erdutska zaravan
- Baranjska zaravan

-plavom bojom podebljaj riječne terase uz sljedeće rijeke:

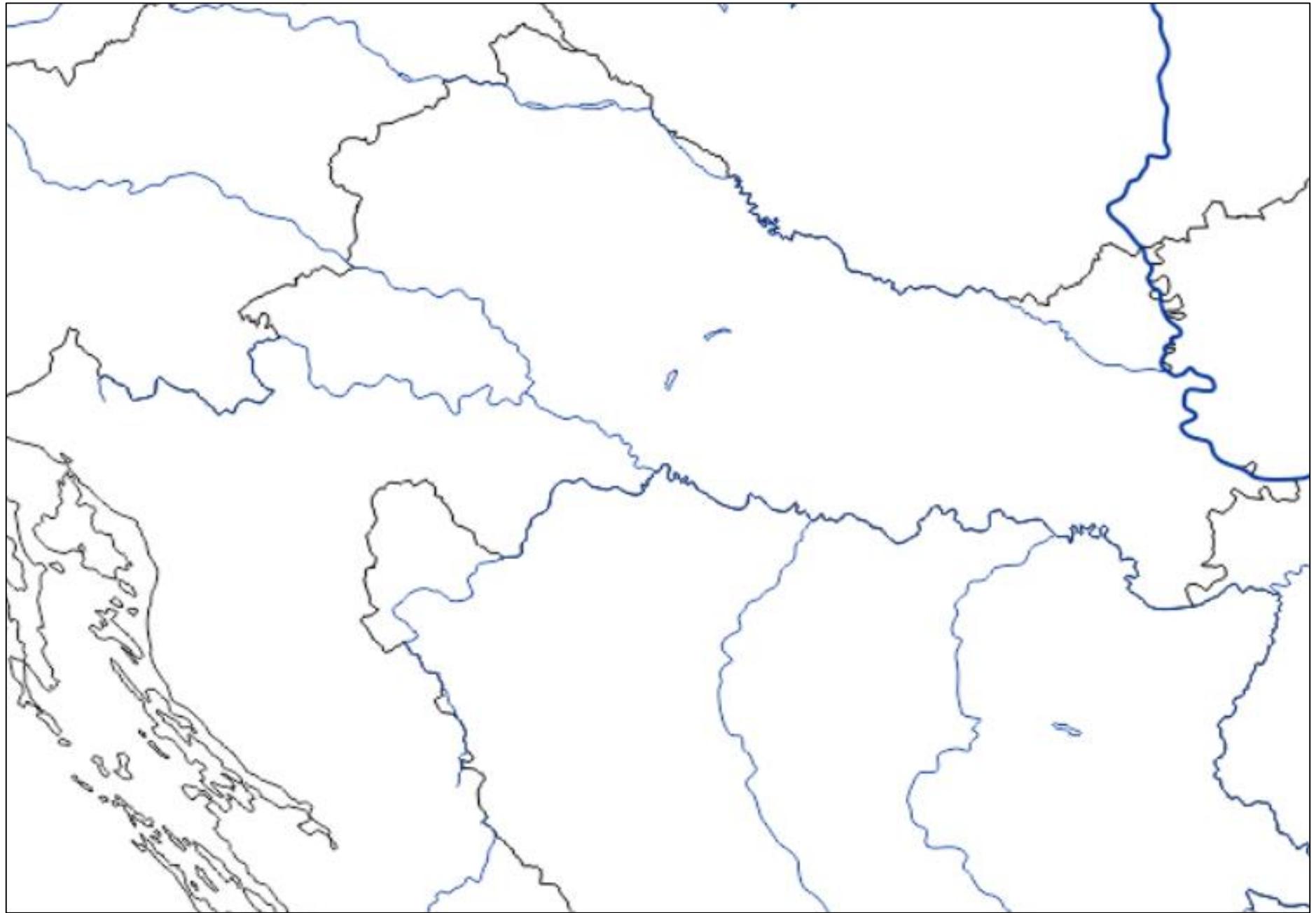
- Savu
- Dravu
- Dunav

-zaokruži i ispuni kosim crtama sljedeće planine:

- Risnjak
- Velika Kapela
- Mala Kapela
- Velebit
- Plješevica

-narančastom bojom pobočaj sljedeća krška polja:

- Gacko polje
- Krbavsko polje
- Ličko polje

RELJEFNA OBILJEŽJA PRIMORSKE HRVATSKE

1. U Primorskoj Hrvatskoj prevladava **krški reljef**. Kako nastaje krški reljef? _____

2. Uz pomoć teksta uz kartu u udžbeniku na 75. stranici napiši **imena planina u Primorskoj Hrvatskoj**. _____

3. Lociraj navedene planine na kartama dijelova Primorske Hrvatske u atlasu.
4. Sljedeće pojmove crtama poveži s odgovarajućim reljefnim oblikom.

gušća naseljenost

rijetka naseljenost

plodnije

slabije plodno

KRŠKA POLJA

KRŠKE ZARAVNI

5. Uz pomoć teksta uz kartu u udžbeniku na 75. stranici napiši **imena krških polja u Primorskoj Hrvatskoj**. _____

6. Uz pomoć teksta u udžbeniku na 73. stranici napiši **imena krških zaravni u Primorskoj Hrvatskoj**. _____

7. Lociraj navedena krška polja i krške zaravni na kartama dijelova Primorske Hrvatske u atlasu.
8. Obradive površine se nalaze i u sljedećim reljefnim oblicima:
 - **Flišnim pobrđima i udolinama** (navedi gdje ih nalazimo) _____

 - **Naplavnim ravnicama** uz rijeke (navedi uz koje rijeke) _____

9. Lociraj navedena flišna pobrđa i udoline i naplavne ravnice na kartama dijelova Primorske Hrvatske u atlasu.
10. Hrvatska obala je **RAZVEDENA**. Potraži u tekstu odlomka „Značenje mora i obala“ u udžbeniku na stranici 96. značenje pojma RAZVEDENA OBALA i upiši ga:
 - **Razvedenom obalom** se naziva obala _____

VODA U PRIRODI

Pročitaj tekst lekcije Voda u prirodi u udžbeniku na 76.-78. str. Prouči crteže, fotografije i grafičke priloge

- Pomoću teksta iz udžbenika riješi sljedeće zadatke:

Tri stanja vode:

1. _____
2. _____
3. _____

Pobojaj kružni dijagram tako da prikažeš odnos slatke i slane vode na Zemlji, a zatim dopuni tumač podacima o postotku i boji:

☐ slatka voda _____%

☐ slana voda _____%

Prema upisanim postocima upiši nazive prostora na kojima ima slatke vode, a zatim pobojaj kružni dijagram i korištenim bojama pobojaj odgovarajuće kvadratiće uz postotke:

1. _____, 1,2% ☐

2. _____, 30,1% ☐

3. _____, 68,7% ☐

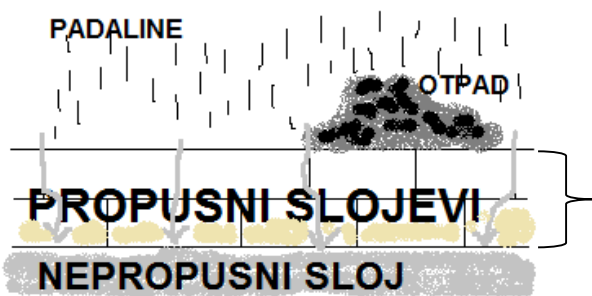
Poredaj sljedeće pojmove tako da opišeš kruženje vode u prirodi: isparavanje, otjecanje, oblaci, padaline

_____ ⇒ _____ ⇒ _____ ⇒ _____

ZAŠTO JE VODA VAŽNA

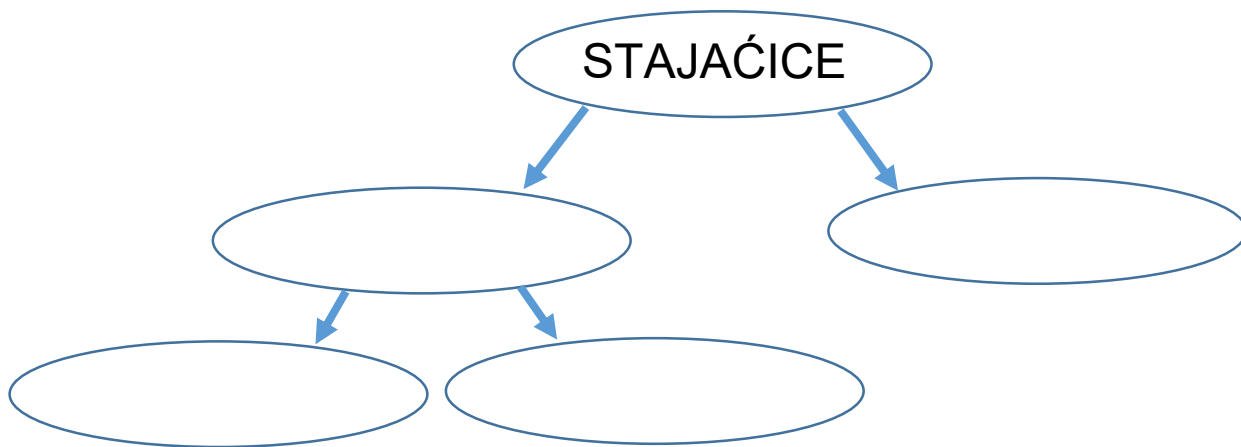
Bez vode nema života.

- Obrazloži ovu tvrdnju koristeći sljedeće fotografije i crtež (upiši obrazloženja)

Na crtežu je prikazana voda u podzemlju. Na praznu crtu u produžetku zgrade koja ju obuhvaća upiši kako se zove takva voda.

Koristeći crtež kratko opiši kako takva voda dospijeva u podzemlje, kako se tamo zadržava i što ju ugrožava.

PRIRODNA JEZERA

- _____-u pukotinama Zemljine kore
 - npr. _____
 - najdublje jezero na svijetu
- _____-u kraterima ugaslih vulkana
- _____-u udubinama koje su stvorili ledenjaci
 - npr. jezera Finske-zemlja tisuću jezera
- OSTALA
 - ostatak mora
 - _____-najveće na svijetu
 - riječna
 - _____
 - mrtvice
 - itd.

UMJETNA JEZERA

- _____
- _____
- _____
- itd.

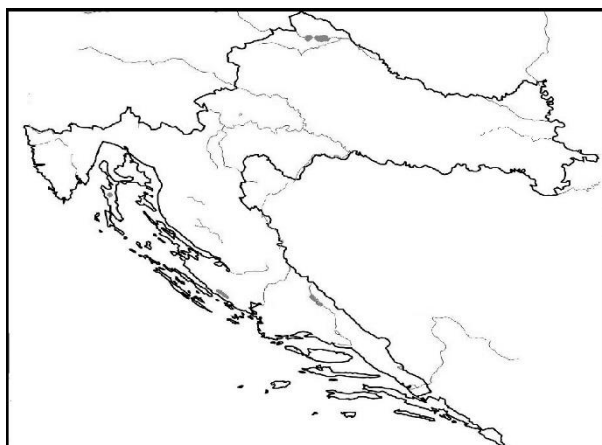
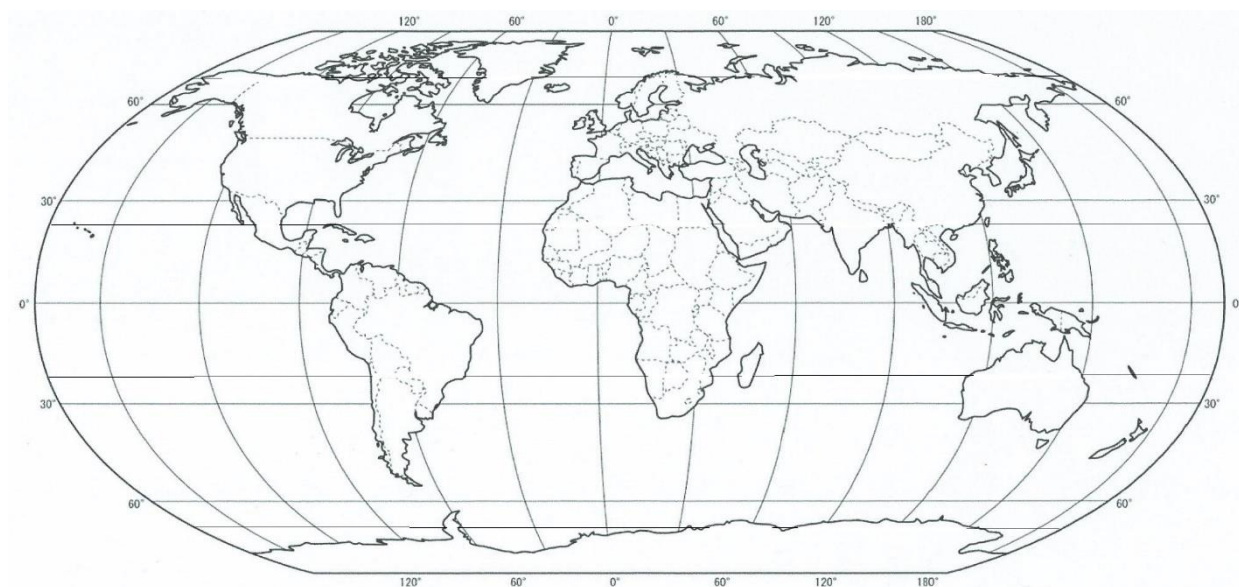
KRIPTODEPRESIJA

- _____

MOČVARE

- _____
- npr. Kopački rit ili Lonjsko polje
- _____ (J. Amerika)-najveća močvara na svijetu

Ucrtaj na slijepim kartama sva spomenuta jezera i močvare i upiši im imena.

VODA NA ZEMLJI-PONAVLJANJE

1. UPIŠI U KOJEM JE STANJU VODA U:
 - ~ rijeci
 - ~ ledenjaku
 - ~ kiši
 - ~ zraku
 - ~ moru
 2. STRELICAMA POVEŽI POJMOVES:
 - snijeg i led
 - 2,5%
 - more
 - temeljnica
 - rijeke i jezera
 - oceani
 - 97,5%

3. POREDAJ POJMOVE TAKO DA OPIŠEŠ KRUŽENJE VODE U PRIRODI:
oblaci, otjecanje, isparavanje, padaline

4. NABROJI BAREM 10 NAČINA NA KOJE ČOVJEK KORISTI VODU NA ZEMLJI:

5. POBOJAJ:
~ propusne stijene žutom bojom
~ nepropusne stijene smeđom bojom

T E	M E L J	N I C A

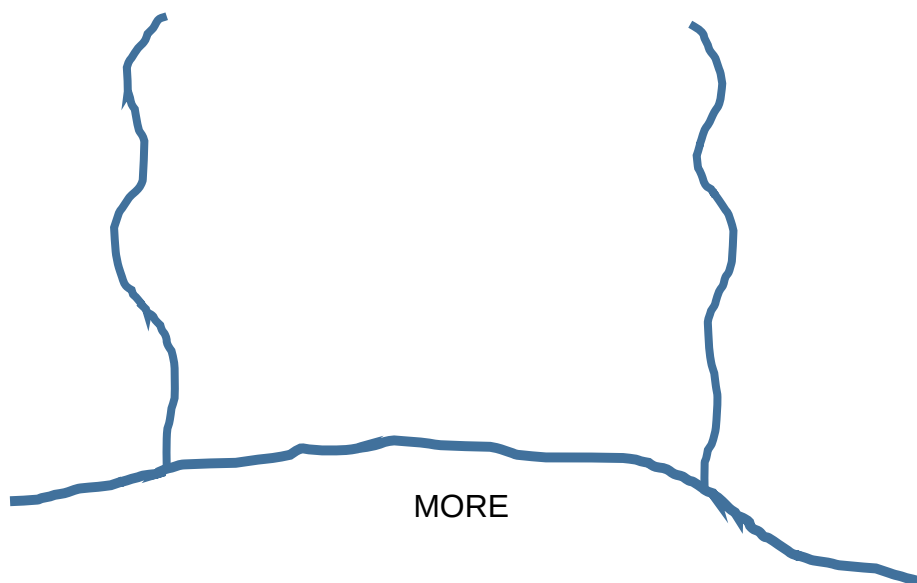
6. Što je ponornica?
7. Što je vodostaj?
8. Što je riječni režim?
9. Što je kriptodepresija?
10. PRONAĐI NA KARTAMA RIJEKE I NAPIŠI KOJEM SLIJEVU PRIPADAJU (npr. Dunav-Crnomorski slijev):
 - ~ Rajna (Europa)
 - ~ Nil (Afrika)
 - ~ Amazona (Južna Amerika)
 - ~ Volga (Europa)

11. PRONAĐI NA KARTI HRVATSKE RIJEKU SAVU I RIJEKU CETINU. NAPIŠI:

- ~ Kojem slijevu pripada Sava?
- ~ Kojem slijevu pripada Cetina?
- ~ Koji je planinski lanac razvodnica ta dva slijeva?

12. UCRTANE SU DVIJE TEKUĆICE. UCRTAJ:

- ~ izvore tih tekućica
- ~ na istočnoj ucrtaj deltasto, a na zapadnoj estuarijsko ušće
- ~ njihove pritoke (svaka ima po dva desna i po jedan lijevi)
- ~ crvenom bojom zaokruži porječja tih rijeka
- ~ izohipsama ucrtaj razvodnicu ta dva porječja

13. UPIŠI KAKAVA SU PREMA POSTANKU JEZERA NAVEDENA U SLJEDEĆEM TEKSTU.

NAVEDENA JEZERA POTRAŽI NA KARTAMA I UPIŠI U KOJIM SE DRŽAVAMA NALAZE.

Ledenjaci su prije 10 000 godina na sjeveru Europe stvorili jezero Ladoga. Jezero Trasimeno, na Apeninskom poluotoku u Italiji popunilo je vulkanski krater. Jezera Tanganjika u Africi i Bajkalsko u Aziji nastala su u pukotinama Zemljine kore. Plitvička jezera je stvorila priroda na rijeci Korani. Jezero Naser na rijeci Nil u Africi stvorio je čovjek gradeći branu za hidroelektranu.

jezero	prema postanku:	u državama:
Ladoga		
Trasimeno		
Tanganjika		
Bajkalsko		
Plitvička		
Naser		

RIJEKE, JEZERA I MOČVARE HRVATSKE

Pomoću teksta, tematskih karata, fotografija i tabličnih podataka lekcija **Rijeke Hrvatske i Jezera i močvare Hrvatske** (udžbenik, 88.-95. str.) riješi sljedeće zadatke:

RIJEKE CRNOMORSKOG SLIJEVA

Opiši rijeke **crnomorskog slijeva** u Hrvatskoj. _____

Između sljedećih fotografija zaokruži onu koja prikazuje **MEANDRIRAJUĆU** rijeku.

Dopuni sljedeće rečenice imenima rijeka crnomorskog slijeva:

- _____ je rijeka plovna uzvodno od Siska.
- Najvećim dijelom granice s Mađarskom teče rijeka _____.
- Preko rijeke _____ smo povezani u europsku mrežu plovnih puteva od Sjevernog do Crnog mora.
- Najdulja hrvatska rijeka koja ima i izvor i ušće u Hrvatskoj je rijeka _____.

RIJEKE JADRANSKOG SLIJEVA

- **kraće rijeke, strmijega toka**

Najdulje rijeke jadranskog slijeva su: _____, _____,
_____, _____ i _____.

Što je **vrelo**? _____

Što je **vrulja**? _____

U jadranskom slijevu se nalaze brojne **ponornice**. Nabroji najveće: _____,
_____, _____,
_____.

ZNAČENJE RIJEKA U HRVATSKOJ

U popisu prekriži one pojmove koji se **ne odnose** na iskorištavanje hrvatskih rijeka:

vodoopskrba

željeznički promet

hidroenergetsko iskorištavanje

plovidba

turizam

poljoprivreda

ribolov

JEZERA HRVATSKE

PRIRODNA JEZERA

Dopuni sljedeće rečenice imenima jezera:

- _____ -kod Biograda, **najveće prirodno jezero u Hrvatskoj**, kriptodepresija.
- _____ -na Cresu, za vodoopskrbu.
- _____ i _____ -krška jezera pokraj Imotskog.
- _____ -16 jezera iza sedrenih pregrada, nacionalni park.
- _____ -na ušću rijeke Krke u more.

UMJETNA JEZERA

Dopuni sljedeće rečenice imenima rijeka na kojima se nalaze navedena umjetna jezera:

AKUMULACIJE NASTALE IZGRADNJOM HIDROELEKTRANA:

- Dubravsko jezero-**najveće umjetno jezero u Hrvatskoj**-na rijeci _____
- Varaždinsko jezero-na rijeci _____
- Peručko jezero- na rijeci _____

Dopuni sljedeće rečenice imenima jezera

JEZERA NASTALA ISKAPANJEM ŠLJUNKA:

- Jezero u Zagrebu- _____
- Jezero pokraj Koprivnice- _____

JEZERA NASTALA UREĐENJEM MOČVARA:

- _____, _____,
- _____.

MOČVARE HRVATSKE

Prirodne močvare, parkovi prirode u Hrvatskoj su _____ i _____.

ZNAČENJE MORA I OBALA

- PROČITAJ TEKST ODLOMAKA IZ UDŽBENIKA **ZNAČENJE MORA I OBALA** na 96. stranici, **OSNOVNA OBILJEŽJA JADRANSKOG MORA** na 100. i 101. stranici i **ZNAČENJE JADRANSKOG MORA** na 103. i 104. stranici PA ODGOVORI NA PITANJA:

- Na što je podijeljeno svjetsko more? _____
- Što su morski prolazi? _____
- Zašto je Sredozemno more dobilo takvo ime? _____

- Potraži na karti svijeta Sredozemno more. Kako se zove morski prolaz koji ga spaja s Atlantskim oceanom? _____
- Kakva je to razvedena obala? _____

- Potraži na karti svijeta barem dvije države s razvedenom obalom i napiši im imena.

- Navedi bogatstva iz mora i podmorja i čemu sve služi more. _____

- Za što služe obalna područja? _____

- Gdje se unutar Sredozemnog mora smjestilo Jadransko more? _____
- Koje države imaju obalu na Jadranskom moru? _____

- Opiši razvedenost hrvatske obale. _____

- Kakav tip obale ima hrvatska? Opiši ga. _____

- Nabroji djelatnosti koje se razvijaju na hrvatskoj obali. _____

- Nabroji i potraži na karti hrvatske pomorske luke s međunarodnim značenjem. _____

- -Koji su najveći onečišćivači Jadranskog mora? _____

SVOJSTVA MORA

PROČITAJ TEKST ODLOMAKA IZ UDŽBENIKA **SVOJSTVA MORA** na 97. i 98. stranici i **SVOJSTVA JADRANSKOG MORA** na 101. i 102. stranici PA POPUNI TABLICU TAKO DA U POLJA OZNAČENA ZVJEZDICOM * UPIŠEŠ ODGOVARAJUĆE PODATKE:

SVOJSTVA MORA:	
1. SLANOĆA	je količina otopljene soli u moru
– količina soli u litri morske vode	* grama po litri
– ovisi o:	*
	*
2. TEMPERATURA	
– smanjuje se:	*
	*
3. BOJA I PROZIRNOST	
– ovisi o:	*
	*
SVOJSTVA JADRANSKOG MORA:	
TEMPERATURA	
– u dubini	*
– na površini	* ljeti
	* zimi
SLANOĆA	
– količina soli u jednoj litri Jadranskog mora	*
PROZIRNOST	
– prosječno:	*
BOJA	*

GIBANJA MORA

PROČITAJ TEKST ODLOMAKA IZ UDŽBENIKA **MORSKE MIJENE** na 98. stranici, **VALOVI i MORSKE STRUJE** na 99 stranici i **GIBANJE JADRANSKOG MORA** na 102. stranici PA POPUNI TABLICU TAKO DA U POLJA OZNAČENA ZVJEZDICOM * UPIŠEŠ ODGOVARAJUĆE PODATKE:

GIBANJA MORA:	
*	uzrokuje ih vjetar
*	to je izmjena plime (podizanja mora) i oseke (spuštanja mora)
	uzrokuje ih privlačna sila Mjeseca i Sunca
*	to je vodoravno gibanje sloja mora
	uzrokuju ih stalni vjetrovi na Zemlji
	postoje tople i hladne
GIBANJA JADRANSKOG MORA:	
VALOVI	
*	vjetar koji stvara najveće valove na našoj obali
*	najviša visina valova na našoj obali
MORSKE STRUJE	
*	jačina morskih struja u Jadranskom moru
*	obala duž koje ulaze u Jadransko more
*	obala duž koje izlaze iz Jadranskog mora
MORSKE MIJENE	
*	razlika u razini mora koja se uglavnom javlja u Jadranskom moru
*	period u kojemu se izmjenjuju plima i oseka

Na karti morskih struja plavom bojom podebljla hladne, a crvenom bojom tople morske struje:

